Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—7.

Nr. Wilno, dnia 28 sierpnia 1933 r. 913.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

-**W y p o w i e d z e n i e p r z e z r z ą d l i t e w s k i u m o - w y k o ś c i e l n e j z K r a j e m K ł a j p e d z k i m.** "Memeler Dampfboot" /z VIII.1933/ donosi, iż gubernator kłajpedzki zawiadomił Konsystorz ewangelicki w Kłajpedzie, że rząd litewski uważa za wygasłą umowę o Kościele ewangelickim w Kraju Kłajpedzkim. Zgodnie z tą umową Konsystorz ewangelicki w Kraju Kłajpedzkim podlegał niemieckim władzom kościelnym. Jednocześnie pismo podaje, że gubernator kłajpedzki odmówił wydania wiz radcy Konsystorza Hoffmanowi i ziemianinowi Russowi, którzy, jako przedstawiciele Synodu Kościoła ewangelickiego w Kraju Kłajpedzkim mieli się udać na rozpoczynający się dn.23 sierpnia wschodzio-pruski synod prowincjonalny, by wziąć udział w tym zjeździe.

Prasa kowieńska /z 25.VIII.1933/ donosi, iż dn.23 sierpnia poseł litewski w Niemczech dr.Szaulys doręczył rządowi niemieckiemu i prezesowi Rady Kościoła ewangelickiego w Niemczech akt rządu litewskiego o odwołaniu umowy kościelnej z Niemcami, dotyczącej Kraju Kłajpedzkiego. Pozatem powiadomiono o tem prezesa Konsystorza ewangelickiego w Kraju Kłajpedzkim. W pismie do prezesa Konsystorza gubernator kłajpedzki prosi o poczynienie odpowiednich kroków stosownie do kanonów Kościoła ewangelickiego, na mocy których ma być uporządkowana obecna sytuacja Kościołwa ewangelickiego w Kraju Kłajpedzkim.

Jak wiadomo, w r.1925, gdy została podpisana w Niemczech wspomnian umowa, Kościół ewangelicki w Niemczech był całkowicie oddalony od Państwa i posiadał zupełną niezależność, to też podpisanie powyższej umowy, która podporządkowała Kościół ewangelicki w Kraju Kłajpedzkim Kościołowi ewangelickiemu w Niemczech nie wydawało się poważnem przeciwieństwem suwerenności Litwy w Kraju Kłajpedzkim, ponieważ oddzielony od Państwa i niezależny Kościół ewangelicki w Niemczech mógł być traktowany narówno ze Stolicą Apostolską bez jakiejkolwiek domieszki aspiracyj świeckich władz politycznych. Jednakże w r.b. sytuacja Kościoła ewangelickiego w Niemczech całkowicie się zmieniła na skutek szeregu dekretów wydanych przez obecny rząd niemiecki. Rada niemieckiego Kościoła ewangelickiego stała się narzędziem w rękach władz świeckich. Jasnem jest, iż rząd litewski, jako władza suwerenna Kraju Kłajpedzkiego nie mógł tolerować, by na jego terytorjum kierunki polityczne obcych państw miałyby prawną podstawę do uprawiania polityki. To też rząd postanowił nie dopuszczać na swem terytorjum do krzewienia się namiętności politycznych i prasowej nienawiści obcego kraju.

Elta donosi, iż agencja Wolffa w dn.24 sierpnia ogłosiła komunikat, w którym donosi o złożeniu przez litewskiego posła w Berlinie dr.Szaulysa noty najwyższej Radzie ewangelickiej "Altpreussche Union". Agencja podaje, że zastępca przewodniczącego ewangelickiej Rady kościelnej złożył protest przeciwko zerwaniu układu, zawartego pomiędzy kłajpedzkim Kościołem ewangelickim a Radą Najwyższą "Altpr. Union".31 lipca 1925 r.

"Voelkischer Beobachter" wymówienie umowy nazywa bezprawnym krokiem gubernatora kłajpedzkiego. "Berliner Boers. Ztg." sprawę tę określa, jako nowy konflikt kłajpedzki, zaś "Westfalische Ztg." posunięcie Litwy określa, jako akt złej woli.

Wiadomość o zerwaniu umowy powtarza cała niemal prasa niemiecka, oświadczając, iż obowiązkiem rządu niemieckiego jest niedopuścić do łamania prawa narodowego.

D o k o ł a n a d c h o d z ą c e j s e s j i L i g i N a r o - d ó w . "Liet.Žinios" Nr.191 /VIII.1933/:Litewskie M-stwo Spraw Zagr. otrzymało z Genewy zaproszenie na jesienną sesję Ligi Narodów, mającą się rozpocząć w dn.25 września. Krążą pogłoski, iż w czasie sesji tej Włosi zamierzają poruszyć kwestję rewizji umowy pokojowej w Trianon. W litewskich sferach politycznych panuje wielkie zainteresowanie tą kwestją, gdyż umożliwi ona podjęcie przy tej sposobności sprawy wileńskiej.

W i z y t a m s g r . A r r a t a w W i l n i e . "Liet.Žinios" Nr.190 /VIII.1933/:W dn.20 sierpnia z Kowna do Wilna przybył nuncjusz papieski w Litwie msgr. Arrata.

P e r s p e k t y w y d a l s z y c h r o k o w a ń l i t e w s k o - n i e m i e c k i c h . "Rytas" Nr.190. /VIII.1933/: Dalszy ciąg litewsko-niemieckich rokowań handlowych nastąpi ok.10 września r.b. Wraz z delegacją niemiecką mają przyjechać na Litwę dwaj eksperci prawnicy.

M a n e w r y n i e m i e c k i e w o k o l i c y N i e m n a . "Rytas" Nr.190 /VIII.1933/: W dn.25 sierpnia r.b. na wybrzeżu Niemna odbędą się niemieckie manewry wojskowe, w czasie których zostanie zainscenizowany napad na wschód.-

D o k o ł a k o n f e r e n c j i g o s p o d a r c z e j p a ń s t w b a ł t y c k i c h . Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/: W dn.8-9 września odbędzie się w Rydze konferencja gospodarcza państw bałtyckich. Prace przygotowawcze już się rozpoczęły. W tych dniach Izba Handlowo-Przemysłowa zwołuje obrady przedstawicieli zainteresowanych organizacyj, podczas których to obrad rozważone będą różne sprawy i zagadnienia związane z konferencją.-

W y j a z d p o s ł a n i e m i e c k i e g o w L i t w i e p. Z e c h l i n a d o K r ó l e w c a . Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/: Poseł niemiecki p.Zechlin wyjechał do Królewca. Podróż ta związana jest z litewsko-niemieckiemi rokowaniami handlowemi. Poseł Zechlin zabawi w Królewcu 5 - 6 dni.

D o k o ł a l i t e w s k o - b e l g i j s k i e g o t r a k t a t u k o n s u l a r n e g o . Prasa kowieńska /z 23.VIII.1933/: W tych dniach przystąpiono do rokowań w sprawie zawarcia litewsko-belgijskiego traktatu konsularnego, który ma uregulować sprawy ubezpieczenia społecznego obywateli belgijskich w Litwie i litewskich w Belgji. Rokowania toczą się pomyślnie i należy oczekiwać rychłego podpisania traktatu.

S p r a w a a r e s z t o w a n i a o b y w a t e l i l i t e w s k i c h w N i e m c z e c h . Prasa kowieńska /z 23.VIII.1933/: W pobliżu Tylży władze niemieckie aresztowały 20 obywateli litewskich, podejrzanych o spekulację walutową. Z pośród 20 aresztowanych władze niemieckie zwolniły dyrektora Banku Litewskiego w Pogiegiach Legaitisa. Pozostali przytrzymani w dalszym ciągu uwięzieni są w domu aresztu w Tylży i poddawani ostremu badaniu. Podobno rząd litewski zamierza wystosować do rządu niemieckiego notę protestacyjną w tej sprawie. Pozatem w dn.22 sierpnia policja niemiecka zatrzymała w Ejtkunach sekretarza Zw.Wyzw.Wilna p.Uždavinysa wraz z małżonką. Aresztowani wracali przez Niemcy z podróży zagranicę.

"Liet.Žinios" Nr.191 donoszą, iż aresztowani p.Uždavinys z małżonką zostali przez niemiecką policję zwolnieni.-

D o k o ł a r o k o w a ń z "E k s p o r t l e s e m". Prasa kowieńska /z 23.VIII.1933/: W Moskwie rozpoczęły się rokowania między "Eksportlesem" a dyrektorami Syndykatu Leśnego w sprawie dalszego obrabiania drzewa sowieckiego w tartakach kłajpedzkich. Rokowania mają pomyślny przebieg i jak się spodziewają, dadzą one dobre wyniki.

"Eksportles" zmniejszy jedynie zamówienia w tartakach kłajpedzkich, całkowicie zaś ich nie cofnie.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

"D z i e ń K o w i e ń s k i" o r e f o r m i e n a z w i s k w L i t w i e . "Dzień Kowieński" Nr.187 z 23.VIII.1933 r. Artykuł Dionizego Bazylewicza p.t."Dokoła reformy nazwisk". Streszczenie:

Szerzonej przez prasę urzędową z wielkim zapałem idei zlitewszczenia nazwisk w drodze ustawowej opinja kraju nie podziela. Nie mówiąc już o negatywnem stanowisku mniejszości narodowych, krytyczne głosy odzywają się nawet z obozu, który reprezentuje sam herold projektowanej reformy "Liet.Aidas". Dowodzi tego artykuł b.redaktora "Liet.Aidasa" p.Gustainisa. Z drugiej strony za litewszczeniem nazwisk wypowiedziało się bodaj tylko kilku księży na łamach "Rytasa". Sprawy nazwisk litewskich w tyglu dziejowym przedstawia się dzisiaj "Liet.Aidasowi" w ten sposób, iż pogmatwany ich ogólny obraz nie daje się pogodzić z

godnością narodu litewskiego.

Z drugiej strony, czy równą w Litwie wrażliwość okazuje się w sprawie masowego zmieniania nazwisk przez Litwinów amerykańskich?

Czy poczucie obrażonej dumy narodowej nie nakazywało już dawno, by śpiewać swoją litewską na wzór polskiej rotę "Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz" wobec tych codziennie niemal powtarzanych obelg i wyzwisk, jakich Niemcy nie szczędzą pod adresem Litwy? Czyż w odpowiednio żywiołowej formie zaprotestowano w swoim czasie przeciwko brutalnemu pobiciu przez Prusaków w Tylży dr.Vydunasa, tego ofiarnego apostoła litewskości w jej odwiecznej kolebce? I dlaczego "Liet.Aid." w nazwiskach historycznej Litwy widzi ujmę dla godności narodowej,żądając obcięcia ich słowiańskich "ogonów", które jednak nie przeszkodziły przyjściu na świat i nie zawadzały litewskości tak wielkich i zasłużonych swej Ojczyźnie mężów, jak Baranowski, Basanowicz, Jabłoński, Maculewicz /Maironis/ i wielu innych? Już obecnie władze gminne spisują po wsiach nazwiska. Spis ten w zasadzie ma obejmować nazwiska jedynie Litwinów, ponieważ w myśl projektowanej reformy nazwiska osób narodowości nielitewskiej litewszczeniu nie podlegają. Zbyt dobrze jednak wiadomem jest, że zasady i praktyka życiowa są to dwie rzeczy odmienne.

"Liet.Aidas" reformę nazwisk nazwał kiedyś drugą reformą rolną.Tym razem jednak grubo się pomylił. Jeżeli chodzi o nas, Polaków, reforma rolna zubożyła nasz stan posiadania. Niema zaś takiej mocy i takiej reformy, któraby nas z naszego ducha narodowego zdołała wywłaszczyć i tego ducha zubożyć. Przy najbardziej litewskich narzuconych nam nazwiskach Polakami być nie przestaniemy, tak, jak najgłębiej jesteśmy przekonani, iż szczery Litwin, chociaż o najczystszem nazwisku polskiem i przy wszelkich"próbach czasu" zawsze pozostanie sobą, wiernym synem swego narodu.

K r o n i k a .

N o w y p r o j e k t u s t a w y o s ł u ż b i e w o j s k o w e j .Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/:Do Gabinetu Ministrów wpłynął nowy projekt ustawy o służbie wojskowej. Nowa ustawa przewiduje szereg ułatwień w powołaniu do służby wojskowej żonatych i żywicieli najbliższych krewnych.

W y s i e d l e n i e f a c h o w c ó w z a g r a n i c z n y c h . Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/:Poczynając od stycznia 1934 r. opuści Litwę przeszło 300 obcokrajowców, przeważnie specjalistów, którzy mogą być zastąpieni przez obywateli litewskich. Przeważna część tych obcokrajowców posiada obywatelstwo niemieckie.

S p r a w a n a r o d o w o ś c i w n o w y c h p a s z p o r t a c h l i t e w s k i c h .Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/: Przy M-stwie Spraw Wewn. zostanie utworzona specjalna komisja, która będzie kierowała wydawaniem nowych paszportów.W skład komisji wejdą przedstawiciele Departamentu Ochrony Obywatelskiej i Dep.Samorządowego oraz Ms-twa Sprawiedliwości. Podobno postanowiono, iż w nowych paszportach narodowość nie będzie uwzględniana.-

U s t a w y o u b e z p i e c z e n i a c h s p o ł e c z n y c h . Prasa kowieńska /z 24.VIII.1933/:M-stwo Spraw Wewn. złożyło w Gabinecie Ministrów projekt ustawy o ubezpieczeniu robotników od nieszczęśliwych wypadków i starości. Gabinet Ministrów wprowadził w życie nową ustawę, rozszerzając zakres ubezpieczeń społecznych równocześnie z nową ustawą o Kasach Chorych.-

W y j a z d V o l d e m a r a s a z J e z i o r o s s .Prasa kowieńska /z 22.VIII.1933/:Zamieszkujący obecnie w Jeziorossach prof. Voldemaras przeprowadził się obecnie do Kibart, gdzie zamieszkał u księdza Czepulisa.-

P r o j e k t y p r o f .H e r b a c z e w s k i e g o ."Liet.Żinios" Nr.191 /VIII.1933/:We wrześniu r.b. wyjeżdża z Litwy do Polski prof. Herbaczewski. Herbaczewski zamierza osiąść w Warszawie i poświęcić się pracy literackiej.